

Lagrådsremiss

En skyldighet att lämna uppgifter till Institutet för mänskliga rättigheter

Regeringen överlämnar denna remiss till Lagrådet.

Stockholm den 3 februari 2022

Jeanette Gustafsdotter

Catharina Nordlander
(Arbetsmarknadsdepartementet)

Lagrådsremissens huvudsakliga innehåll

I lagrådsremissen föreslås att statliga förvaltningsmyndigheter, kommuner och regioner på begäran av Institutet för mänskliga rättigheter ska lämna uppgifter om vilka åtgärder som har vidtagits i den egna verksamheten för att säkerställa de mänskliga rättigheterna. Skyldigheten ska inte gälla för domstolsliknande nämnder eller sådana organ i förvaltningsmyndigheter som har domstolsliknande uppgifter. Skyldigheten ska inte heller gälla för Justitiekanslern eller Riksrevisionen.

Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 september 2022.

Innehållsförteckning

1	Beslut	3
2	Förslag till lag om ändring i lagen (2021:642) om Institutet för mänskliga rättigheter	4
3	Ärendet och dess beredning	5
4	En nationell institution för mänskliga rättigheter	6
4.1	Mänskliga rättigheter	6
4.2	Nationella institutioner för mänskliga rättigheter enligt Parisprinciperna	6
4.3	Institutet för mänskliga rättigheter – en nationell institution för mänskliga rättigheter i Sverige	7
4.3.1	Institutets övergripande uppgift	7
4.3.2	Institutets särskilda uppgifter	8
5	En skyldighet att lämna uppgifter	9
6	Personuppgiftsbehandling	13
7	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	15
8	Konsekvenser	16
8.1	Institutets uppgift att främja säkerställandet av de mänskliga rättigheterna	16
8.2	Kommuner och regioner	16
8.3	Den kommunala självstyrelsen	17
8.4	Jämställdhet	17
9	Författningskommentar	18
Bilaga 1	Sammanfattning av promemorian Förslag till en nationell institution för mänskliga rättigheter i Sverige (Ds 2019:4) i relevanta delar	19
Bilaga 2	Promemorians lagförslag i relevant del	20
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanserna	21

1 Beslut

Regeringen har beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till lag om ändring i lagen (2021:642) om Institutet för mänskliga rättigheter.

2 Förslag till lag om ändring i lagen (2021:642) om Institutet för mänskliga rättigheter

Härigenom föreskrivs att det i lagen (2021:642) om Institutet för mänskliga rättigheter ska införas en ny paragraf, 11 §, och närmast före 11 § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Uppgifter från myndigheter, kommuner och regioner

11 §

Statliga förvaltningsmyndigheter, kommuner och regioner ska på institutets begäran lämna uppgifter om vilka åtgärder som har vidtagits i den egna verksamheten för att säkerställa de mänskliga rättigheterna.

Skyldigheten gäller inte för domstolsliknande nämnder eller sådana organ i förvaltningsmyndigheter som har domstolsliknande uppgifter.

Skyldigheten gäller inte heller för Justitiekanslern eller Riksrevisionen.

Denna lag träder i kraft den 1 september 2022.

3 Ärendet och dess beredning

Den 5 mars 2018 fick en utredare i uppdrag av Regeringskansliet att biträda Kulturdepartementet i arbetet med att utreda hur en nationell institution för mänskliga rättigheter kan inrättas (Ku 2018:A). I oktober 2018 färdigställdes promemorian Förslag till en nationell institution för mänskliga rättigheter i Sverige (Ds 2019:4). En sammanfattning av promemorian i relevanta delar finns i *bilaga 1*. Promemorians lagförslag i relevant del finns i *bilaga 2*. Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. Remissyttrandena finns tillgängliga på regeringens webbplats (www.regeringen.se) och i Arbetsmarknadsdepartementet (A2019/00606).

Den 9 juni 2021 biföll riksdagen propositionen Institutet för mänskliga rättigheter (prop. 2020/21:143, bet. 2020/21:KU33, rskr. 2020/21:356) och antog därmed lagen (2021:642) om Institutet för mänskliga rättigheter. Institutet inrättades den 1 januari 2022. Det har till uppgift att främja säkerställandet av de mänskliga rättigheterna i Sverige och ska bl.a. följa, undersöka och rapportera om hur de mänskliga rättigheterna respekteras och förverkligas.

I den här lagrådsremissen behandlas promemorians förslag om att kommuner, regioner och statliga förvaltningsmyndigheter på institutets begäran ska vara skyldiga att lämna uppgifter om vilka åtgärder som har vidtagits i den egna verksamheten för att säkerställa de mänskliga rättigheterna.

4 En nationell institution för mänskliga rättigheter

4.1 Mänskliga rättigheter

De mänskliga rättigheterna reglerar i grunden förhållandet mellan staten och individen. En stat är skyldig att respektera, skydda och tillgodose de mänskliga rättigheterna. Det innebär att staten så långt möjligt måste avhålla sig från att begränsa åtnjutandet av rättigheterna och även vidta åtgärder för att skydda enskilda från kränkningar av rättigheterna. Staten måste också vidta åtgärder för att enskilda ska kunna åtnjuta rättigheterna.

Vissa rättigheter, t.ex. förbudet mot tortyr, är absoluta i den meningen att något ingrepp i rättigheten över huvud taget inte får ske. De flesta rättigheter, t.ex. yttrandefriheten och rätten till privat- och familjeliv, kan inskränkas under vissa förutsättningar. En kränkning av en sådan rättighet sker först när rättigheten har inskränkts på ett otillåtet sätt.

Förenta nationernas (FN) världskonferens för mänskliga rättigheter 1993 slog fast att de mänskliga rättigheterna är universella, odelbara och ömsesidigt samverkande. Det innebär att de mänskliga rättigheterna omfattar alla människor, att de olika rättigheterna är beroende av varandra och att ingen enskild rättighet kan anses vara mer betydelsefull än någon annan.

Det är regering och riksdag som ansvarar för att mänskliga rättigheter förverkligas genom lagstiftning och andra åtgärder. Förverkligandet av de mänskliga rättigheterna sker i praktiken såväl på nationell nivå som på regional och lokal nivå i regioner och kommuner.

4.2 Nationella institutioner för mänskliga rättigheter enligt Parisprinciperna

Stater uppmantras av bl.a. FN:s generalförsamling att inrätta nationella institutioner för mänskliga rättigheter i enlighet med de s.k. Parisprinciperna. Sådana institutioner ska ha till uppgift att skydda och främja de mänskliga rättigheterna på nationell nivå. Parisprinciperna finns bilagda en resolution, National Institutions for the Promotion and Protection of Human Rights (A/RES/48/134), som antogs av FN:s generalförsamling 1993.

Av Parisprinciperna framgår vilka minimikrav som ska gälla för en institution för mänskliga rättigheter. Principerna formulerades vid ett internationellt arbetsmöte med representanter för nationella institutioner för mänskliga rättigheter i samarbete med FN:s center för mänskliga rättigheter som hölls 1991 i Paris. Av Parisprinciperna framgår att en institution ska ha ett så brett uppdrag som möjligt och att det ska vara tydligt formulerat och slås fast i grundlag eller annan lagstiftning där även institutionens sammansättning och behörighet specificeras. Det framgår också vilka uppgifter institutionen ska ha, vikten av en bred representation från det civila samhället och vilka arbetsmetoder som institutionen ska ha möjlighet att använda. Bland dessa arbetsmetoder nämns bl.a. att

institutionen ska kunna samla in all slags information och alla handlingar som är nödvändiga för att kunna bedöma situationer som ligger inom dess behörighet.

I den s.k. Wiendeklarationen, som antogs av världskonferensen om de mänskliga rättigheterna 1993 och som Sverige har ställt sig bakom, underströks de nationella institutionernas viktiga roll i arbetet med att främja och skydda de mänskliga rättigheterna. Även i Wiendeklarationen uppmuntras stater att inrätta och stärka sådana nationella institutioner i enlighet med Parisprinciperna.

Sedan resolutionen och deklARATIONEN antogs har Parisprinciperna återkommande bekräftats i en rad olika sammanhang inom FN, Europarådet och Europeiska unionen (EU).

4.3 Institutet för mänskliga rättigheter – en nationell institution för mänskliga rättigheter i Sverige

4.3.1 Institutets övergripande uppgift

Den 1 januari 2022 inrättades Institutet för mänskliga rättigheter i form av en ny myndighet under regeringen. Institutets övergripande uppgift är att främja säkerställandet av de mänskliga rättigheterna i Sverige med utgångspunkt i vissa uppräknade rättskällor, se 1 § lagen (2021:642) om Institutet för mänskliga rättigheter. Det handlar om Sveriges internationella åtaganden om mänskliga rättigheter, de grundlagsskyddade fri- och rättigheterna och Sveriges åtaganden om mänskliga rättigheter enligt EU-rätten.

Sveriges internationella åtaganden omfattar ett stort antal internationella konventioner om mänskliga rättigheter som Sveriges har ratificerat. Det handlar bl.a. om den internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter och den internationella konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter. Det finns också ett antal instrument till skydd för särskilt utsatta individer på områden inom vilka det har visat sig finnas ett särskilt skyddsbehov. Till dessa instrument hör bl.a. konventionen om barnets rättigheter (barnkonventionen), konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, konventionen om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor och den internationella konventionen om avskaffande av alla former av rasdiskriminering.

En konvention måste införlivas i nationell rätt för att den ska bli internt rättsligt gällande i Sverige. Det är endast två konventioner som gäller som svensk lag: den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen) och barnkonventionen.

Regeringsformens andra kapitel innehåller en rättighetskatalog med en reglering av enskildas fri- och rättigheter, däribland opinionsfriheterna men även andra fri- och rättigheter som t.ex. rätten till kroppslig integritet, rätten till domstolsprövning och rätten till egendomsskydd. Av 2 kap. 19 § regeringsformen följer att en lag eller annan föreskrift inte får meddelas i strid med Sveriges åtaganden på grund av Europakonventionen.

I tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen ges yttrandefriheten i vissa medier ett förstärkt skydd.

Sveriges medlemskap i EU innebär att Sverige är bundet av EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna (rättighetsstadgan). Av artikel 6 i fördraget om Europeiska unionen framgår att rättighetsstadgan har samma rättsliga värde som EU:s grundfördrag. Den är därmed direkt tillämplig i medlemsländerna. Enligt artikel 51.1 i rättighetsstadgan riktar sig denna till medlemsstaterna endast när dessa tillämpar unionsrätten.

Institutet ska enligt 1 § andra stycket lagen om Institutet för mänskliga rättigheter även vara en oberoende mekanism enligt artikel 33.2 i konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Uppgiften att vara en sådan oberoende mekanism syftar till att övervaka genomförandet av konventionen.

4.3.2 Institutets särskilda uppgifter

Institutet har särskilda uppgifter som ska ses som preciseringar av och verktyg i arbetet med institutets övergripande uppgift att främja säkerställandet av de mänskliga rättigheterna. Dessa framgår av 2 § lagen om Institutet för mänskliga rättigheter. Det handlar om att följa, undersöka och rapportera om hur de mänskliga rättigheterna respekteras och förverkligas, lämna förslag till regeringen om de åtgärder som behövs för att säkerställa de mänskliga rättigheterna, ha kontakter med internationella organisationer och även i övrigt delta i internationellt samarbete och främja utbildning, forskning, kompetensutveckling, information och ökad medvetenhet om de mänskliga rättigheterna. Institutet får även föreslå att Sveriges folkrättsliga åtaganden utvidgas.

En central del av institutets uppgift är att brett följa utvecklingen av hur de mänskliga rättigheterna respekteras och förverkligas. Det omfattar alla typer av hot, hinder och brister i fråga om respekten för och förverkligandet av de mänskliga rättigheterna. Institutet kan således följa och undersöka såväl att det allmänna vidtar åtgärder för att uppfylla de mänskliga rättigheterna som att det allmänna avhåller sig från att vidta åtgärder som skulle kunna vara i strid med de mänskliga rättigheterna.

Institutet kan lämna förslag till regeringen på åtgärder som behövs för att säkerställa de mänskliga rättigheterna. Institutet kan föreslå varje slag av åtgärd som det bedömer är nödvändig och lämplig. Sådana åtgärder kan vara ändringar i lag eller annan författning, tillsättandet av en utredning eller att en myndighet ges ett uppdrag eller tilldelas ytterligare resurser.

En viktig del i institutets arbete är internationella kontakter och internationellt samarbete. Institutet kan komma att kontaktas av internationella organ eller organisationer och t.ex. ges tillfälle att komma med synpunkter på frågor som omfattas av institutets uppgifter. Det internationella arbetet ger också institutet en möjlighet att följa utvecklingen av skyddet av de mänskliga rättigheterna och de diskussioner som förs internationellt.

Institutet har möjlighet att arbeta brett med frågor som rör främjandet av utbildning, kompetensutveckling och information om de mänskliga rättigheterna. Institutet avgör självt hur arbetet utformas och vilka områden som ska prioriteras. Forskning kan främjas t.ex. genom att institutet följer och

samlar in information om forskning och statistik om de mänskliga rättigheterna.

Av Parisprinciperna framgår att en nationell institution för mänskliga rättigheter ska ha i uppgift att uppmuntra ratificering eller anslutning till internationella överenskommelser om de mänskliga rättigheterna. Institutet får därför föreslå att Sveriges folkrättsliga åtaganden utvidgas.

5 En skyldighet att lämna uppgifter

Regeringens förslag: Statliga förvaltningsmyndigheter, kommuner och regioner ska på institutets begäran lämna uppgifter om vilka åtgärder som har vidtagits i den egna verksamheten för att säkerställa de mänskliga rättigheterna.

Skyldigheten ska inte gälla för domstolsliknande nämnder eller sådana organ i förvaltningsmyndigheter som har domstolsliknande uppgifter. Skyldigheten ska inte heller gälla för Justitiekanslern eller Riksrevisionen.

Promemorians förslag: Överensstämmer delvis med regeringens förslag. Promemorians förslag omfattar även andra som fullgör uppgifter inom den offentliga förvaltningen och innefattar även en skyldighet att på institutets begäran komma till överläggningar med institutet. Promemorians förslag undantar inte Justitiekanslern och Riksrevisionen.

Remissinstanserna: Flera remissinstanser, bl.a. *Centrum för Rättvisa*, *Barnombudsmannen*, *Enskilda Högskolan Stockholm*, *Folkbildningsrådet*, *flera antidiskrimineringsbyråer* och *Statens skolverk* är positiva till förslaget. *Juridiska fakulteten vid Lunds universitet* avstyrker förslaget och anför att det riskerar att uppfattas som tillsyn samt att det riskerar att inverka på kommunernas självstyrelse. Även *Kristinehamns kommun* och *Linköpings kommun* har synpunkter på vad förslaget innebär för kommuner. *Sveriges Kommuner och Regioner (tidigare Sveriges Kommuner och Landsting)* framhåller att samverkan med kommuner och regioner ska ske utifrån institutets främjandeuppdrag och inte handla om tillsyn. *Diskrimineringsombudsmannen* befarar att skyldigheten riskerar att uppfattas som alltför snävt avgränsad. *Statistiska centralbyrån* utgår från att förslaget inte innebär en sådan uppgiftsskyldighet som bryter sekretessen mellan myndigheter. *Förvaltningsrätten i Stockholm*, *Justitiekanslern* och *Juridiska fakulteten vid Lunds universitet* anser att undantaget för domstolsliknande nämnder eller sådana organ i förvaltningsmyndigheter som har domstolsliknande uppgifter bör förtydligas, och Justitiekanslern uppfattar att dess verksamhet inte ska omfattas.

Skälen för regeringens förslag

Institutets behov av information

Enligt Parisprinciperna ska en institution för mänskliga rättigheter kunna samla in all slags information och handlingar som är nödvändiga för att kunna bedöma situationer som ligger inom dess behörighet.

Institutet för mänskliga rättigheter är en förvaltningsmyndighet och omfattas av den allmänna samverkansskyldigheten som gäller mellan myndigheter enligt 8 § förvaltningslagen (2017:900). Samverkansskyldigheten enligt förvaltningslagen innebär en generell skyldighet för myndigheter att samverka med varandra inom myndighetens verksamhetsområde. Institutet kan på så sätt t.ex. få möjlighet att låna arkivhandlingar enligt 7 § arkivförordningen (1991:446) eller på annat sätt dela information och särskild sakkunskap med andra myndigheter. Institutet kommer också att kunna få tillgång till underlag genom att begära in allmänna handlingar. Det kan gälla såväl allmän information i rapporter eller undersökningar som handlingar som rör enskilda, t.ex. domstolsavgöranden.

Regeringen anser emellertid att det inte är tillräckligt att institutet ska förlita sig på myndigheternas samverkansskyldighet och möjligheten att begära ut allmänna handlingar för att få tillgång till nödvändig information. Det är centralt att institutet på ett effektivt sätt kan skaffa sig tillräckligt underlag för att fullgöra sin uppgift att främja säkerställandet av de mänskliga rättigheterna i Sverige, inte minst när det gäller att följa, undersöka och rapportera om hur de mänskliga rättigheterna respekteras och förverkligas. En möjlighet för institutet att begära in vissa uppgifter skulle enligt regeringen bidra till att uppfylla Parisprinciperna och vara ett viktigt verktyg för att möjliggöra för institutet att utföra sina uppgifter på ett effektivt sätt. Institutet har inte i uppgift att bedriva tillsyn och kan inte heller pröva enskilda klagomål. Det innebär att det t.ex. inte finns något behov av att ta del av sekretessbelagda uppgifter. Skyldigheten att lämna uppgifter bör utformas med beaktande av detta.

En skyldighet för statliga förvaltningsmyndigheter, kommuner och regioner att lämna uppgifter

I förhållande till Barnombudsmannen har förvaltningsmyndigheter, kommuner och regioner en skyldighet att på Barnombudsmannens uppmaning lämna uppgifter om vilka åtgärder som har vidtagits för att i den egna verksamheten genomföra barn och ungas rättigheter enligt barnkonventionen, se 5 § lagen (1993:335) om Barnombudsman. Dessa organ är också skyldiga att efter Barnombudsmannens uppmaning komma till överläggningar. Barnombudsmannen har använt dessa befogenheter i syfte att få en närmare inblick i situationen för olika grupper av utsatta barn, och de utgör viktiga verktyg för myndigheten. Detta har i vissa fall lett till skrivelser till regeringen i syfte att påtala brister och förbättra situationen för den berörda gruppen barn.

En motsvarande uppgiftsskyldighet för statliga förvaltningsmyndigheter, kommuner och regioner i förhållande till Institutet för mänskliga rättigheter kan enligt regeringen bidra till att institutet kan få ett fullgott underlag för sina bedömningar och till att institutet kan bedriva sin verksamhet på ett effektivt, oberoende och resultatutrett sätt. Institutet bör därför ges möjlighet att begära in uppgifter från statliga förvaltningsmyndigheter, kommuner och regioner. I nuläget bedömer regeringen att en sådan möjlighet att begära in uppgifter är tillräcklig och att det därför inte är nödvändigt att också föreskriva en skyldighet att delta i överläggningar. Det har inte heller framkommit tillräckliga skäl för att ge andra som fullgör

uppgifter inom den offentliga förvaltningen motsvarande uppgiftsskyldighet.

I promemorian föreslås att institutet ska kunna begära uppgifter om vilka åtgärder som har vidtagits i den egna verksamheten för att säkerställa de mänskliga rättigheterna. *Linköpings kommun* anser att förslaget är långtgående och att skyldigheterna måste stå i proportion till institutets främjandeuppdrag och utgå från samverkan med kommunerna. *Sveriges Kommuner och Regioner* framhåller att samverkan med kommuner och regioner ska ske utifrån institutets främjandeuppdrag och inte handla om tillsyn. Organisationen ifrågasätter därför omfattningen av skyldigheterna för kommuner och regioner. *Diskrimineringsombudsmannen* anför att möjligheten att inhämta uppgifter är för snävt avgränsad enligt promemorians förslag och att det kan uppfattas som att skyldigheten endast avser åtgärder som har vidtagits i syfte att säkerställa de mänskliga rättigheterna. *Juridiska fakulteten vid Lunds universitet* anför att förslaget kan uppfattas som en form av tillsynsmekanism även om det inte är avsikten samt att det kan innebära en relativt omfattande administrativ börda och ta resurser från annan verksamhet. *Kristinehamns kommun* anser att det, speciellt för mindre kommuner, innebär en inte obetydlig administrativ insats när myndigheter begär in uppgifter.

Ansvar för att säkerställa de mänskliga rättigheterna ligger på det offentliga. Det innebär att såväl statliga förvaltningsmyndigheter som kommuner och regioner är viktiga aktörer som har en central roll vid genomförandet av de mänskliga rättigheterna. Institutet kan behöva få insyn i olika verksamheter för att kunna följa och undersöka hur de mänskliga rättigheterna respekteras och förverkligas. Det kan t.ex. röra sig om uppgifter utifrån tematiska undersökningar på vissa rättighetsområden eller avseende vissa specifika rättigheter eller uppgifter om hur arbetet med mänskliga rättigheter i allmänhet bedrivs vid den aktuella myndigheten, regionen eller kommunen. Statliga förvaltningsmyndigheter, kommuner och regioner bör därför vara skyldiga att på institutets begäran lämna uppgifter om vilka åtgärder som har vidtagits i den egna verksamheten för att säkerställa de mänskliga rättigheterna.

Regeringen anser att en sådan skyldighet är väl avvägd och inte riskerar att uppfattas som alltför snävt avgränsad på sätt som Diskrimineringsombudsmannen befarar. Skyldigheten föreslås omfatta uppgifter om alla åtgärder som har vidtagits för att säkerställa de mänskliga rättigheterna, oavsett i vilket uttryckligt syfte dessa har vidtagits. Institutets uppdrag är inte att bedriva tillsyn eller att pröva enskilda ärenden. Förslaget är utformat på ett sätt som återspeglar institutets övergripande uppgift att främja säkerställandet av de mänskliga rättigheterna. Skyldigheten föreslås inte vara förenad med någon sanktion, och regeringen utgår från att institutet kommer att bedriva sin verksamhet på ett sätt som är i linje med myndighetens uppgift och inte riskerar att uppfattas som tillsynsinsatser.

Eftersom institutet varken ska ha ett tillsynsansvar eller pröva enskilda klagomål, bedömer regeringen att institutet inte har behov av att ta del av sekretessbelagda uppgifter. Bestämmelsen bör därför utformas så att sekretessbelagda uppgifter hos förvaltningsmyndigheter, kommuner och regioner inte träffas. Den föreslagna uppgiftsskyldigheten bedöms emellertid vara tillräckligt vidsträckt för att fylla institutets behov av information.

Kommuner och regioner kompenseras för en sådan skyldighet att på begäran lämna uppgifter. Medel har avsatts för ändamålet (prop. 2021/22:1 utg.omr. 1 s. 70–71 och utg.omr. 25 s. 29 och 31, bet. 2021/22:KU1, rskr. 2021/22:69). Frågan om kommunernas självstyrelse behandlas i avsnitt 8.

Undantag för domstolsliknande nämnder eller sådana organ i förvaltningsmyndigheter som har domstolsliknande uppgifter och vissa myndigheter med särskild ställning

Möjligheten för institutet att begära in uppgifter gäller enligt förslaget inte i förhållande till domstolar eftersom dessa inte är statliga förvaltningsmyndigheter. Regeringen anser inte heller att det vore lämpligt med hänsyn till rättsskipningens självständighet. Undantag bör av samma skäl också göras för sådana organ vars prövning kan jämföras med domstolar dvs. dels organ som är domstolsliknande nämnder, dels sådana organ i förvaltningsmyndighet som har domstolsliknande uppgifter.

Förvaltningsrätten i Stockholm, Justitiekanslern och Juridiska fakulteten vid Lunds universitet anser att undantaget för domstolsliknande nämnder eller sådana organ i förvaltningsmyndigheter som har domstolsliknande uppgifter bör förtydligas.

Vid en bedömning av vilka organ som ska undantas ligger det nära till hands att jämföra med de organ som uppfyller kraven på att ses som domstolar i artikel 6 i Europakonventionen. Av Europadomstolens praxis framgår att kravet på rätt till domstolsprövning kan vara uppfyllt när en fråga prövas av ett organ som vid sin prövning har erbjudit de rätts-säkerhetsgarantier som krävs enligt Europakonventionen. Exempel på nämnder som av Högsta förvaltningsdomstolen har ansetts vara domstolsliknande i det avseendet är Överklagandenämnden för studiestöd (HFD 2015 ref. 6) och Resegarantinämnden (RÅ 2002 ref. 104). Ett exempel på organ i förvaltningsmyndighet som har domstolsliknande uppgifter är miljöprövningsdelegationerna vid vissa länsstyrelser. Några ytterligare exempel är hyres- och arrendenämnderna, Ansvarsnämnden för djurens hälso- och sjukvård och Överklagandenämnden för högskolan, men även andra liknande nämnder och organ omfattas. Regeringen anser mot denna bakgrund att det inte finns behov av att förtydliga bestämmelsen.

Juridiska fakulteten vid Lunds universitet anser att de skäl som talar för att undanta domstolsliknande nämnder och domstolsliknande organ på samma sätt gör sig gällande även i förhållande till förvaltningsmyndigheter som inte har sådana uppgifter. Regeringen instämmer inte i den bedömningen, men däremot finns det enligt regeringen skäl att uttryckligen undanta vissa andra myndigheter. Riksdagens ombudsmän (JO) är, i likhet med domstolarna, inte en förvaltningsmyndighet och omfattas därmed inte av den föreslagna uppgiftsskyldigheten. Justitiekanslern anför att myndigheten uppfattar att dess verksamhet ska undantas från skyldigheten att lämna uppgifter. Såväl Justitiekanslern som JO har en särställning i det konstitutionella systemet genom sina olika gransknings- och kontrollfunktioner. Detsamma gäller Riksrevisionen. Av detta skäl bör även Justitiekanslern och Riksrevisionen undantas från skyldigheten att lämna uppgifter. Som framgår ovan kommer institutet ändå att ha möjlighet att få tillgång till uppgifter och information genom

t.ex. samverkan enligt förvaltningslagen och bestämmelser i offentlighets- och sekretesslagen.

6 Personuppgiftsbehandling

Regeringens bedömning: EU:s dataskyddsförordning, lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning och förordningen med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning utgör tillräcklig reglering för den personuppgiftsbehandling som kan komma att ske med anledning av förslaget.

Promemorians bedömning: Överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: *Integritetsskyddsmyndigheten* (tidigare Datainspektionen) har inte invänt mot bedömningen. Ingen annan remissinstans har kommenterat bedömningen.

Skälen för regeringens bedömning: Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning), dataskyddsförordningen, utgör från och med den 25 maj 2018 den generella regleringen av behandling av personuppgifter inom EU. Den 25 maj 2018 trädde också lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning, förkortad dataskyddslagen, i kraft. Dataskyddslagen innehåller bestämmelser som kompletterar dataskyddsförordningen på ett generellt plan i svensk rätt. Till dataskyddslagen finns en tillhörande förordning.

Institutets uppgift enligt lagen om Institutet för mänskliga rättigheter är att främja säkerställandet av de mänskliga rättigheterna i Sverige bl.a. genom att följa, undersöka och rapportera om hur de mänskliga rättigheterna respekteras och förverkligas. Som framgår av prop. 2020/21:143 s. 46 f. kan institutet komma att behöva behandla personuppgifter för att fullgöra sina uppgifter. Institutet kan t.ex. komma att använda sig av undersökningar eller enkäter för att undersöka hur de mänskliga rättigheterna respekteras och förverkligas. I det sammanhanget kan institutet behöva behandla kontaktuppgifter till såväl tjänstemän vid kommuner eller myndigheter som privatpersoner. När institutet begär in handlingar från andra myndigheter, regioner eller kommuner kan dessa handlingar också komma att innehålla personuppgifter, t.ex. namn och adresser. Institutet måste ha stöd för sin personuppgiftsbehandling i någon av de rättsliga grunder som anges i artikel 6 i dataskyddsförordningen. Därutöver måste all behandling uppfylla förordningens principer om behandling enligt artikel 5. Det innebär t.ex. att uppgifterna ska behandlas på ett korrekt och öppet sätt i förhållande till den registrerade samt att de ska samlas in för särskilda, uttryckligt angivna och berättigade ändamål och inte senare behandlas på ett sätt som är oförenligt med dessa ändamål.

För institutet kommer den rättsliga grunden att vara att behandlingen är nödvändig för att fullgöra en uppgift av allmänt intresse enligt artikel 6.1 e

i dataskyddsförordningen. Enligt artikel 6.3 i dataskyddsförordningen ska en uppgift av allmänt intresse fastställas i unionsrätten eller i den nationella rätten för att kunna läggas till grund för personuppgiftsbehandlingen och syftet med behandlingen ska vara nödvändigt för att utföra uppgiften.

Den rättsliga grunden finns i lagen om Institutet för mänskliga rättigheter. I lagen fastslås institutets uppdrag. Myndigheters i författning eller på liknande sätt fastslagna uppdrag utgör ett allmänt intresse. För att institutet ska kunna utföra sina uppdrag är det nödvändigt att behandla personuppgifter, se 2 kap. 2 § dataskyddslagen, inklusive känsliga personuppgifter.

För myndigheter, regioner och kommuner som lämnar uppgifter till institutet är den nu föreslagna skyldigheten rättslig grund för personuppgiftsbehandlingen eftersom den utgör en rättslig förpliktelse, se artikel 6.1 c i dataskyddsförordningen och 2 kap. 1 § dataskyddslagen.

Personuppgiftsbehandlingen utgör mål av allmänt intresse och bedöms vara proportionell mot dessa mål (artikel 6.3 andra stycket i dataskyddsförordningen).

Med särskilda kategorier av personuppgifter (känsliga personuppgifter) avses enligt artikel 9 i dataskyddsförordningen behandling av personuppgifter som avslöjar ras eller etniskt ursprung, politiska åsikter, religiös eller filosofisk övertygelse eller medlemskap i fackförening och behandling av genetiska uppgifter, biometriska uppgifter för att entydigt identifiera en fysisk person, uppgifter om hälsa eller uppgifter om en fysisk persons sexualliv eller sexuella läggning. Behandling av känsliga personuppgifter är förbjuden om inte något av de undantag som anges i artikel 9.2 i dataskyddsförordningen är tillämpliga. Av artikel 9.2 g i dataskyddsförordningen framgår att förbudet mot behandling av känsliga personuppgifter inte gäller om behandlingen är nödvändig av hänsyn till ett viktigt allmänt intresse på grundval av unionsrätten eller den nationella rätten. Av 3 kap. 3 § första stycket dataskyddslagen framgår att känsliga personuppgifter får behandlas av en myndighet med stöd av artikel 9.2 g i dataskyddsförordningen om uppgifterna har lämnats till myndigheten och behandlingen krävs enligt lag, om behandlingen är nödvändig för handläggningen av ett ärende eller i annat fall om behandlingen är nödvändig med hänsyn till ett viktigt allmänt intresse och inte innebär ett otillbörligt intrång i den registrerades personliga integritet.

Institutet ska främja säkerställandet av de mänskliga rättigheterna i Sverige bl.a. genom att följa, undersöka och rapportera om hur de mänskliga rättigheterna respekteras och förverkligas. För att kunna fullgöra dessa uppgifter kan institutet komma att behöva behandla även känsliga personuppgifter och handlingar som institutet begär in från andra myndigheter eller kommuner kan komma att innehålla känsliga personuppgifter. Vilken typ av känsliga personuppgifter som kan komma att behandlas avgörs av vilka områden som institutet väljer att arbeta med, men det skulle t.ex. kunna vara uppgifter om sexuell läggning, religiös eller filosofisk övertygelse eller etniskt ursprung.

Institutets möjligheter att fullgöra uppgifterna är ett sådant viktigt allmänt intresse som innebär att institutets behandling av känsliga personuppgifter är nödvändig på sätt som avses i artikel 9.2 g i dataskyddsförordningen. Institutet har samma möjligheter som normalt gäller för

myndigheter att behandla känsliga personuppgifter så som krävs i myndighetens verksamhet som en direkt följd av framför allt bestämmelser i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) och förvaltningslagen (2017:900) om hur allmänna handlingar ska hanteras. Det följer av 3 kap. 3 § 1 dataskyddslagen.

Vid behandling av känsliga personuppgifter med stöd av artikel 9.2 g uppställer dataskyddsförordningen även ett krav på lämpliga och särskilda åtgärder för att säkerställa den registrerades grundläggande rättigheter och intressen. I 3 kap. 3 § andra stycket dataskyddslagen har det införts ett förbud att utföra sökningar i syfte att få fram ett urval av personer grundat på känsliga personuppgifter vid behandling som sker enbart med stöd av första stycket. Vidare gäller sekretess i institutets verksamhet för uppgift om enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider skada eller men. Det framgår av 33 kap. 4 a § offentlighets- och sekretesslagen. Sammantaget uppfyller denna reglering, enligt regeringens mening, dataskyddsförordningens krav på lämpliga och särskilda åtgärder för att säkerställa den registrerades grundläggande rättigheter och intressen.

Vad gäller frågan om personuppgiftsbehandlingen är proportionerlig bör beaktas att sekretess gäller för uppgift om en enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden enligt ovan. Det bör också beaktas att personuppgiftsbehandling bedöms nödvändig för att uppnå ändamålet med institutets verksamhet, dvs. att främja säkerställandet av de mänskliga rättigheterna. Vid en avvägning mellan den registrerades personliga integritet och behovet av att personuppgifterna behandlas får behandlingen anses vara proportionerlig.

Regeringen bedömer sammantaget att den befintliga reglering som finns på personuppgiftsområdet utgör tillräcklig reglering för den personuppgiftsbehandling som kan komma att ske vid såväl de uppgiftslämnande organen som vid Institutet för mänskliga rättigheter med anledning av den föreslagna skyldigheten att lämna uppgifter. Det behöver därför inte införas någon ytterligare reglering.

7 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Regeringens förslag: Lagändringen ska träda i kraft den 1 september 2022.
--

Promemorians förslag: Överensstämmer inte med regeringens förslag. I promemorian föreslås att bestämmelsen ska träda i kraft den 1 januari 2021.

Remissinstanserna: Remissinstanserna har inte haft några särskilda synpunkter på ikraftträdandedatum för den aktuella bestämmelsen.

Skälen för regeringens förslag: Bestämmelsen om skyldighet att lämna uppgifter bör träda i kraft så snart som möjligt. Ett lämpligt datum

för ikraftträdande är den 1 september 2022. Det bedöms inte nödvändigt med några övergångsbestämmelser.

8 Konsekvenser

8.1 Institutets uppgift att främja säkerställandet av de mänskliga rättigheterna

Som har beskrivits i avsnitt 4 och 5 ska en institution för mänskliga rättigheter i enlighet med Parisprinciperna ha ett brett uppdrag att främja och skydda de mänskliga rättigheterna. För att kunna utföra sitt uppdrag effektivt ska en sådan institution kunna samla in all slags information och handlingar som är nödvändiga för att kunna bedöma situationer som ligger inom dess behörighet.

Institutet för mänskliga rättigheter har i uppgift att med utgångspunkt i rättsligt bindande källor främja säkerställandet av de mänskliga rättigheterna. Statliga förvaltningsmyndigheter, kommuner och regioner har en central roll vid genomförandet av mänskliga rättigheter. Möjligheten för institutet att begära in uppgifter om vilka åtgärder som har vidtagits i en viss verksamhet för att säkerställa de mänskliga rättigheterna är ett viktigt verktyg för att ge institutet insyn i hur olika verksamheter arbetar med de mänskliga rättigheterna. Det innebär att institutet kan få ett fullgott underlag för sina bedömningar och bedriva sin verksamhet på ett effektivt, oberoende och resultatriktat sätt.

8.2 Kommuner och regioner

Institutet kommer att kunna begära in uppgifter från statliga förvaltningsmyndigheter, kommuner och regioner om vilka åtgärder som har vidtagits i deras verksamhet för att säkerställa de mänskliga rättigheterna. *Sveriges Kommuner och Regioner* delar inte promemorians bedömning att de kostnader som kommer att uppstå på grund av kommunala myndigheters skyldighet att samverka med, eller lämna uppgifter till, institutet blir marginella. Sveriges Kommuner och Regioner anser vidare att de kostnader som kommer att uppstå i och med regelbunden insamling av uppgifter och statistik till en ny myndighet och lagstiftad medverkan vid överläggningar måste täckas fullt ut i enlighet med finansieringsprincipen. Även *Linköpings kommun* och *Malmö stad* anser att det finns en risk för att skyldigheten att lämna uppgifter till det nya institutet blir mer resurskrävande än vad som anges i promemorian.

Finansieringsprincipen innebär att nya obligatoriska uppgifter från staten inte får införas utan medföljande finansiering till kommuner och regioner. Principens innebörd är att kommuner och regioner inte ska behöva höja skatten eller prioritera om annan verksamhet för att finansiera statliga beslut.

I budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1 utg.omr. 1 och utg.omr. 25) kompenseras kommuner och regioner med 2,5 miljoner kronor för uppgiftslämnning till institutet. Beräkningen har gjorts utifrån en uppskattning av ett genomsnitt av hur ofta institutet kommer att vända sig till kommuner och regioner med begäran om uppgifter, vilket kommer att variera beroende på vilka områden institutet fokuserar på. Vid sidan av möjligheten att begära in uppgifter finns också möjligheten att få tillgång till information genom att begära ut allmänna handlingar.

Uppskattningen är att utlämnande av uppgifter kommer att kräva en handläggares arbetsinsats motsvarande två dagar per år. För en handläggare med en månadsinkomst på 45 000 kronor innebär det en kostnad om 8 000 kronor årligen per kommun eller region. Fördelat på alla kommuner och regioner innebär det en total kostnad på 2 480 000 kronor.

8.3 Den kommunala självstyrelsen

I 14 kap. 3 § regeringsformen anges att en inskränkning i den kommunala självstyrelsen inte bör gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till de ändamål som har föranlett den. Detta innebär att en regelmässig prövning av de kommunala självstyrelseintressena ska göras under lagstiftningsprocessen, med tillämpning av en proportionalitetsprincip.

Skyldigheten att lämna uppgifter är ett nytt åliggande och kan anses innebära en inskränkning av den kommunala självstyrelsen. Regeringen anser dock att inskränkningen är proportionerlig med hänsyn till de starka skäl som talar för att skyldigheten bör införas.

Myndigheter, regioner och kommuner har en central roll i genomförandet av de mänskliga rättigheterna. Kommunerna har t.ex. ansvar för en stor del av de sociala, kulturella och ekonomiska rättigheterna såsom tillgång till utbildning, vård och omsorg samt att planera för bostadsförsörjning. För att institutet ska kunna följa, undersöka och rapportera om hur de mänskliga rättigheterna respekteras och genomförs i Sverige behöver institutet ha tillgång till information från statlig, regional och kommunal verksamhet. Uppgiftsskyldigheten bedöms med andra ord vara nödvändig för att institutets uppgift att främja säkerställandet av de mänskliga rättigheterna ska kunna genomföras på ett effektivt sätt, och det saknas därmed mindre ingripande alternativ.

8.4 Jämställdhet

Institutets uppgift att främja säkerställandet av de mänskliga rättigheterna, med utgångspunkt i Sveriges folkrättsliga förpliktelser på de mänskliga rättigheternas område, innebär att institutet kan beakta den internationella konventionen om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor. Institutet kan även beakta Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet (Istanbulkonventionen).

I propositionen Institutet för mänskliga rättigheter (prop. 2020/21:143) bedömer regeringen att institutet i nära samverkan med Jämställdhets-

myndigheten kan komma att bidra till ökad jämställdhet. Institutets möjlighet att begära in uppgifter innebär att institutet kan få ett fullgott underlag för sina bedömningar och bedriva sin verksamhet på ett effektivt och resultatinriktat sätt i frågor om jämställdhet.

9 Författningskommentar

Förslaget till lag om ändring i lagen (2021:642) om Institutet för mänskliga rättigheter

Uppgifter från myndigheter, kommuner och regioner

11 § Statliga förvaltningsmyndigheter, kommuner och regioner ska på institutets begäran lämna uppgifter om vilka åtgärder som har vidtagits i den egna verksamheten för att säkerställa de mänskliga rättigheterna.

Skyldigheten gäller inte för domstolsliknande nämnder eller sådana organ i förvaltningsmyndigheter som har domstolsliknande uppgifter.

Skyldigheten gäller inte heller för Justitiekanslern eller Riksrevisionen.

Paragrafen, som är ny, reglerar vilka myndigheter m.fl. som på begäran ska lämna vissa uppgifter till Institutet för mänskliga rättigheter.

I paragrafens *första stycke* slås fast en skyldighet för statliga förvaltningsmyndigheter, kommuner och regioner att på begäran lämna vissa uppgifter till institutet. Skyldigheten omfattar inte domstolar eftersom dessa inte är förvaltningsmyndigheter. Detsamma gäller Riksdagens ombudsmän (JO). Skyldigheten möjliggör för institutet att utföra uppgiften att främja de mänskliga rättigheterna, vilket inkluderar att följa, undersöka och rapportera om hur de mänskliga rättigheterna respekteras och förverkligas. Det är de mänskliga rättigheter som framgår av 1 § som avses. Uppgifterna kan t.ex. avse hur verksamheten bedrivs på ett generellt plan eller beträffande vissa specifika rättigheter. Uppgifterna kan också behövas för tematiska undersökningar på vissa rättighetsområden. Det är inte fråga om tillsynsverksamhet, och skyldigheten är inte kopplad till någon sanktion. Bestämmelsen avser inte sekretessbelagda uppgifter hos förvaltningsmyndigheter, kommuner eller regioner. Det är därmed inte fråga om en sådan uppgiftsskyldighet som bryter sekretess enligt 10 kap. 28 § första stycket offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

I *andra stycket* finns undantag från skyldigheten i första stycket. Domstolsliknande nämnder och sådana organ i förvaltningsmyndigheter som har domstolsliknande uppgifter undantas från skyldigheten att lämna uppgifter. Vid en bedömning av vilka organ som ska omfattas av undantaget kan ledning hämtas i Europadomstolens praxis om rätten till domstolsprövning och om vilka organ som kan anses vara domstolar.

I *tredje stycket* undantas två myndigheter från skyldigheten att lämna uppgifter enligt första stycket, nämligen Justitiekanslern och Riksrevisionen.

Övervägandena finns i avsnitt 5.

Sammanfattning av promemorian Förslag till en nationell institution för mänskliga rättigheter i Sverige (Ds 2019:4) i relevanta delar

En utredare har haft i uppdrag att föreslå hur en nationell institution för mänskliga rättigheter (MR-institution) kan inrättas. Utredaren ska enligt uppdraget ta fram förslag med utgångspunkt i Parisprincipernas riktlinjer för sådana institutioner. Förslagen ska hålla sig inom ramen för den svenska konstitutionella ordningen.

Utredaren föreslår i promemorian att MR-institutionen, benämnd Sveriges nationella institution för mänskliga rättigheter, ska inrättas som en ny myndighet under regeringen. Det föreslås också att det införs en uppgiftsskyldighet och skyldighet att inställa sig till överläggningar för statliga förvaltningsmyndigheter m.fl. Innehållet i relevanta delar beskrivs nedan.

Kapitel 7 – Befogenheter, personuppgiftsbehandling och sekretess

I kapitlet behandlas institutionens behov av befogenheter, samt behovet av bestämmelser om personuppgiftsbehandling och sekretess. Utredaren bedömer att institutionen endast behöver befogenheter för att skaffa sig faktaunderlag, och att den i stor utsträckning kan få det underlaget utan att ges särskilda befogenheter. Utredaren anser emellertid att det på vissa punkter finns anledning att ge institutionen befogenheter. Statliga förvaltningsmyndigheter, kommuner och landsting ska på institutionens begäran lämna uppgifter om vilka åtgärder som vidtagits i den egna verksamheten för att säkerställa de mänskliga rättigheterna. De ska även på institutionens begäran komma till överläggningar. Skyldigheten föreslås omfatta även privata rättssubjekt som fullgör uppgifter inom den offentliga förvaltningen, men däremot inte domstolar och vissa andra organ med domstolsliknande uppgifter.

Kapitel 8 – Ikraftträdande

I kapitlet lämnas förslag om ikraftträdandebestämmelser. Utredaren föreslår att den lag som ska innehålla bestämmelserna om institutionen, och de författningsändringar som föreslås i övrigt, ska träda i kraft den 1 januari 2021.

Promemorians lagförslag i relevant del

Förslag till lag om Sveriges nationella institution för mänskliga rättigheter

Härigenom föreskrivs följande.

Uppgiftsskyldighet

10 § Statliga förvaltningsmyndigheter, kommuner, landsting och andra som fullgör uppgifter inom den offentliga förvaltningen ska på institutionens begäran lämna uppgifter om vilka åtgärder som vidtagits i den egna verksamheten för att säkerställa de mänskliga rättigheterna enligt 1 §. De ska även på institutionens begäran komma till överläggningar med institutionen. Skyldigheten gäller inte för domstolsliknande nämnder eller sådana organ i förvaltningsmyndigheter som har domstolsliknande uppgifter.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2021.

Remissinstanser som har gett in yttrande

Agera Värmland (tidigare Antidiskrimineringsverksamheten i Värmland) Amnesty International i Sverige, Antidiskrimineringsbyrå Norra Skåne (Helsingborg), Antidiskrimineringsbyrå Stockholm Syd, Antidiskrimineringsbyrå Trollhättan, Antidiskrimineringsbyrå Uppsala, Arbetsgivarverket, Arbetsmiljöverket, Barnafrid Linköpings universitet, Barnombudsmannen, Bodens kommun, Brottsförebyggande rådet, Brottsoffermyndigheten, Byrå mot diskriminering i Östergötland, Centrum för rättvisa, Civil Rights Defenders, Delaktighet Handlingskraft Rörelsefrihet, Diskrimineringsombudsmannen, Domstolsverket, Ekonomistyrningsverket, Enskilda Högskolan Stockholm, Eskilstuna kommun, Folkbildningsrådet, Folkhälsomyndigheten, Fonden för mänskliga rättigheter, Forum för levande historia, Frantzwagner Sällskapet, Funktionsråd Sverige, Föreningen Ordfront, Försvarets radioanstalt, Försvarmakten, Försäkringskassan, Förvaltningsrätten i Stockholm, Gävle kommun, Göteborgs kommun, Göteborgs rättighetscenter mot diskriminering, Göteborgs universitet, Helsingborgs tingsrätt, Human Rights Watch Sverige, Individuell Människohjäl, Inspektionen för Socialförsäkringen, Institutet för språk och folkminnen, Inspektionen för vård och omsorg, Integritetsskyddsmyndigheten (tidigare Datainspektionen), Judiska Centralrådet i Sverige, Justitiekanslern, Jämställdhetsmyndigheten, Jönköpings kommun, Kalmar kommun, Kammarrätten i Jönköping, Kriminalvården, Kristinehamns kommun, Kungsbacka kommun, Landskrona kommun, Landsorganisationen i Sverige, Lika Unika, Linköpings kommun, LSU – Sveriges ungdomsorganisationer, Juridiska fakulteten vid Lunds universitet, Länsstyrelsen i Dalarnas län, Länsstyrelsen i Hallands län, Länsstyrelsen i Jönköpings län, Länsstyrelsen i Skåne län, Länsstyrelsen i Stockholms län, Länsstyrelsen i Södermanlands län, Länsstyrelsen i Uppsala län, Länsstyrelsen i Värmlands län, Malmö mot Diskriminering, Malmö kommun, Malmö universitet, Migrationsverket, Myndigheten för delaktighet, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, Mölndals kommun, Nacka kommun, Pensionsmyndigheten, Polismyndigheten, Region Jönköpings län, Region Norrbotten, Region, Region Östergötland, Riksantikvarieämbetet, Riksarkivet, Riksdagens ombudsmän, Riksdagsförvaltningen, Riksförbundet för barn, unga och vuxna med utvecklingsstörning, Riksförbundet för homosexuellas, bisexuellas, transpersoners och queeras rättigheter, Riksförbundet för rörelsehinder barn och ungdomar, Riksförbundet för sexuell upplysning, Riksförbundet för social och mental hälsa, Riksrevisionen, Rådgivningsbyrå för asylsökande och flyktingar, Rädda Barnen, Rättighetscentrum Dalarna, Rättighetscentrum Norrbotten, Sametinget, Socialstyrelsen, Specialpedagogiska skolmyndigheten, Statens institutionsstyrelse, Statens kulturråd, Statens medicinsk-etiska råd, Statens skolinspektion, Statens skolverk, Statistiska centralbyrån, Statskontoret, Stiftelsen Allmänna Barnhuset, Stockholms handelskammare, Stockholms kommun, Stockholms universitet, Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete, Sundsvalls kommun, Svea hovrätt, Svenska FN-förbundet, Svenska ILO-kommittén, Svenska kyrkan,

Svenska Röda korset, Svenska Tornedalings Riksförbund, Svenska Unescorådet, Svenskt Näringsliv, Sverigefinländarnas delegation, Sverigefinska Riksförbundet, Sveriges advokatsamfund, Sveriges akademikers centralorganisation, Sveriges Jiddischförbund, Sveriges Kommuner och Regioner, Sveriges kristna råd, Sveriges Kvinnolobby, Säkerhetspolisen, Södertälje kommun, Teknikföretagen, Tjänstemännens centralorganisation, Total-försvarets forskningsinstitut, Trollhättans kommun, Universitets-kanslersämbetet, Universitets- och högskolerådet, Upplands-Bro kommun, Uppsala kommun, Uppsala universitet, Västerås kommun, Västra Götalandsregionen, Åklagarmyndigheten, Örebro kommun, Örnsköldsviks kommun

Remissinstanser som har bjudits in men inte har gett in något yttrande

Afrosvenskarnas riksförbund, Almega tjänsteföretagen, Antidiskrimineringsbyrån Sydost, Arvika kommun, Barnens rätt i samhället, Centralförbundet Roma International, Demokratiakademien, Diskrimineringsbyrån Göteborg, Diskrimineringsbyrån Humanitas, Finska Pensionärernas Riksförbund i Sverige, Flyktinggruppernas Riksråd, Forum – Kvinnor och funktionshinder, Global Compact Sweden, Härnösands kommun, International Chamber of Commerce, International Romska Evangeliska Missionen, Islamiska samarbetsrådet, Judiska ungdomsförbundet i Sverige, Kalix kommun, Karlskoga kommun, Karlstads kommun, Kvinna till Kvinna, Lerums kommun, Luleå kommun, Läkare utan gränser, Maskrosbarn, Met Nuoret, Nationell Samverkan för Psykisk Hälsa, Nuft – nätverket för unga för tillgänglighet, Raoul Wallenberginstitutet för mänskliga rättigheter och humanitär rätt, Riksförbundet Romer i Europa, Roma institutet, Romano Pasos Research Centre, Romska ungdomsförbundet, Rättighetscentrum Västerbotten, Sáminuorra, Samerådet, Same Átnam, Sandvikens kommun, Strömsunds kommun, Svenska Avdelningen av Internationella Juristkommissionen, Svenska Samernas Riksförbund, Svensk Handel, Sverigefinska ungdomsförbundet, Sveriges förenade studentkårer, Sveriges Romerförbund, Teskedsordern, Tranås kommun, Värmdö kommun, Öckerö kommun, Örebro rättighetscenter, Övertorneå kommun

Övriga som har yttrat sig

Akademikerförbundet SSR, Antidiskrimineringsbyrån Stockholm Norr, Autism- och Aspergerförbundet, Barnombudet i Uppsala län, Department of Human Investment and Development, European Network of National Human Rights Institutions, Förbundet FÖR Delaktighet och Jämlikhet, Independent Living Institute, Lunds kommun, Länsstyrelsen Gävleborg, Länsstyrelsen Västra Götalands län, Riksföreningen JAG, Riksförbundet Sveriges Museer, Sveriges läkarförbund, Synskadades Riksförbund